

Hodnocení informací

Dnešní doba se také někdy nazývá věkem informací. Informace ke svému životu potřebujeme, získáváme je z nejrůznějších zdrojů, obklopují nás na každém kroku. V řadě případů jsme informacemi přímo zavaleni a je třeba mezi nimi vybírat. Jednak proto, abychom přemírou informací nezahltili naši schopnost informace zpracovávat, ale také proto, že ne všechny informace si zasluhují naši pozornost. Je třeba tedy informace hodnotit. **Schopnost informace třídit, hodnotit**, vybírat si ty, které jsou relevantní, pro nás v danou chvíli potřebné, patří mezi **základní složky informační gramotnosti**.

Informace by měla být kvalitní. **Kvalitou** v oblasti informací rozumíme *schopnost produktu nebo služby vyhovět potřebám určitého uživatele nebo skupiny uživatelů*. Neexistuje nějaká absolutní míra kvality, vždy je tato vlastnost relativní ve vztahu k potřebám, které má daná informace uspokojit. Co je kvalitní pro jednoho, nemusí vyhovovat jinému.

Kvalitu informací můžeme posuzovat také **podle dalších aspektů**. Mezi ně patří především **včasnost, dostupnost a důvěryhodnost** informace. Můžeme také rozlišovat inherentní a pragmatickou kvalitu informace. **Inherentní kvalita** je dána správností, přesností dat nebo mírou přesnosti, s jakou data odrážejí objekty reálného světa. **Pragmatická kvalita** informace je hodnota, kterou získává uživatel při jejich užití.

Kritéria hodnocení

Existuje celá řada kritérií hodnocení informací. Např. informace je možné hodnotit podle:

- **relevance** – míra, do jaké míry data splňují účel, pro který jsou používána
- **přesnost** – jak přesná jsou používaná data (měřeno obvykle statistickými metodami)
- **včasnost** – za jakou dobu lze data aktualizovat
- **dostupnost** – jak jsou již existující data dostupná (existují technologické, legislativní, procesní bariéry dostupnosti dat)
- **porovnatelnost** – možnost porovnávat, ale také spojovat data z různých zdrojů. Problémy mohou nastat u různých formátů či metod pořizování dat.
- **koherence** – vyjadřuje do jaké míry byla data vytvořena z hlediska výsledku podle stejných pravidel
- **úplnost** – udává, jaká část potenciálních dat je zachycena v databázi

Různé **typy chyb z pohledu kvality informací**:

- nesoulad s definicí
- neúplnost hodnot
- nepřesnost
- redundance (nadbytečnost)
- neekvivalence distribuovaných informací
- nesrozumitelnost

Otázky umožňující zjistit kvalitu informačního zdroje

- ✓ Má zdroj i retrospektivní záběr?
- ✓ Jsou informace založeny na výzkumu nebo na jiném přístupu?
- ✓ Jsou specifikované časy, kdy bývá zdroj nedostupný?
- ✓ Je zdroj v obecném povědomí?
- ✓ Lze snadno identifikovat novinky?
- ✓ Pro které uživatele je zdroj určen?
- ✓ Je zdroj unikátní ve smyslu obsahu nebo formátu?
- ✓ Je zdroj přívětivý vůči uživatelům a je možno s ním pracovat intuitivně?

- ✓ Je možno získat komentáře a poznatky od jiných uživatelů?
- ✓ Je možné snadno zjistit, kdo je autorem (zejména u online zdrojů)?
- ✓ atd.

Jednou z možností, jak zjistit kvalitu informace jsou **služby zaměřené na recenzování a hodnocení informací**. Tyto služby používají pro vyjádření kvality zdrojů buď grafické vyjádření (např. hvězdičky), nebo číselnou hodnotu.

Pozor! Ne vždy mohou tyto služby nabídnout opravdu objektivní a nezaujaté hodnocení.

V některých případech je hodnocení založeno na kritériích, která jsou velmi proměnlivá (počet návštěvníků na stránce, hlasování samotných uživatelů atd.). Je tedy třeba dobře vybírat, kterou hodnotící nebo recenzní službu zvolit, případně počítat s její relativní nespolehlivostí.

Citační analýza

Jedná se o jednu z metod hodnocení informací, která se využívá ve vědeckém světě. Pro hodnocení odborných periodik a článků používá **dva základní nástroje – citační index a impact faktor**.

Vychodiska hodnocení vědecké práce:

- ✓ Každý autor používá při vzniku odborného textu řadu informačních pramenů. Může na ně navazovat, používat je jako argumenty pro podporu svých výsledků, vymezovat se vůči nim, vyvracet je atd.
- ✓ Předpokládá se, že je-li práce nějakého autora citována jiným autorem, znamená to, že je něčím zajímavá a že její autor má tudíž určité odborné renomé.
- ✓ Totéž platí i o časopise, ze kterého byl článek citován (tj. že má určitou odbornou úroveň).

Citační index

Sleduje citace určitého textu, tj. kolikrát a kde byl daný text citován. Nejznámějším citačním indexem je portál **ISI Web of Knowledge** (vytváří ho americký The Institute for Scientific Information). Nabízí tyto nástroje:

1. **Web of Science**. Lze jej používat jako běžnou bibliografickou databázi. Je možné v něm vyhledávat podle klasických kritérií (autora, tématu, roku, časopisu atd.), ale především podle citovanosti (tj. které články daného autora byly citovány, kolikrát, kým a kde).
2. **Journal Citation Reports**. Poskytuje výsledky analýz citovanosti vztažených na časopisy. Lze zde tedy zjistit, které časopisy jsou takto sledovány (podle oborů, zemí, nakladatele), pro každý takto sledovaný časopis základní údaje (počty článků, počty citací) a kvantitativní charakteristiky hodnotící kvalitu (impact factor, index bezprostřední odezvy, tzv. poločas citace atd.)

Dalším významným citačním indexem je **Scopus**, který sleduje citace ve více než 14 000 titulech časopisů. Využívá numerický ukazatel hodnocení kvality vědeckého pracovníka, tzv. **Hirschův index** (h-index). Je založen na principu, že v seznamu článků autora je h-index roven pořadovému číslu toho článku, který jako poslední v seznamu vykazuje četnost citovanosti rovnou nebo vyšší pořadovému číslu.

Impact factor (faktor vlivu)

Je měřítkem kvality vědeckých časopisů a je definován jako poměr počtu citací, které byly zaznamenány v posledním ukončeném roce na všechny články publikované v daném časopise za předchozí dva roky k celkovému počtu časopisů všech těchto článků. V současné době impact factor významně ovlivňuje hodnocení vědecké publikační činnosti. Publikuje-li autor v časopise s vysokým impact factorem, je jeho práce lépe hodnocena v rámci hodnocení vědecké a publikační činnosti.